KULTUR STYRELSEN

DR
DR Byen
Emil Holms Kanal 20
0999 København C

Att. DR Jura, Politik og Strategi

Radio- og tv-nævnet

8. maj 2012

Sagsnr.: 2012-011795

Ulrike Clade Christensen
Fuldmægtig, cand.jur.

ucc@kulturstyrelsen.dk
Direkte tlf.: 3373 3334

Klage over skjult reklame for Falck i nyhedsudsendelser sendt på DR's P4 Sjælland samt på DR's tekst-tv side 159

Douglas Racher har ved e-mails af 13. januar og 1. februar 2012 klaget til Radio- og tv-nævnet med anbringende om skjult reklame for redningstjenesten Falck i nyhedsudsendelser sendt på DR's P4 Sjælland og i nyhedstekst vist på DR's tekst-tv side 159.

Klager har bl.a. anført følgende:

"…

Gratis reklame for private virksomheder

Ang: P4 Sjællands nyhedsudsender kl. 07.30 og kl. 08.30 fredag den 13. januar 2012.

I begge udsendelser omtales situationen i Region Sjælland mellem ambulancer bemandede med læger og ambulancer bemandede med paramedicinere. Og igen i dag omtaler P4 situationen med udtrykket Falck Redder.

Jeg har tidligere klaget over, at P4 anvender udtrykket "Falck Redder" uagtet, at ca. en 3. del af Region Sjælland ikke dækkes af Falck koncernen men af Roskilde Brandvæsen. – Roskilde, Lejre, Greve, Solrød og Køge Kommuner og opgaver i andre områder, hvor Roskilde Brandvæsen er til rådighed.

Da der findes andre operatører på ambulancetjenesten en Falck – herunder, udover Roskilde Brandvæsen, også Københavns, Brandvæsen, Frederiksberg Brandvæsen, Responce i midt Jylland, Samsø Redningskorps m.fl. gøre jeg endnu engang gør jeg opmærksom på, at stillingsbeskrivelsen hedder "Ambulance Redder"

P4, og for den sags skyld andre nyhedsudsender, bruger aldrig udtrykket, Roskilde Brandvæsen Redder, Københavns Brandvæsen Redder o.s.v. Det er forståeligt nok.

Er der her tale om dårlig journalistik eller endnu engang gratis reklame for Falck?

…"

"…

Og her i dag den 1. februar 2012 kl. 08.30 har DR's P4 Sjælland omtalt samme situation og igen bruger udtrykket "Falckredder" i deres regions nyhedsudsendelse.

…"

"…

Se dagens DR Tekst TV – side 159. Her bruger journalisterne igen udtrykket "Falckredder" uagtet, som jeg før har skrevet, at ca. 30% af ambulancerne i Region Sjælland dækkes af ambulancemandskab ansat ved Roskilde Brandvæsen.

…"

Beskrivelse

DR har som bilag til høringssvar af 5. marts 2012 tilsendt Radio- og tv-nævnet optagelser af de påklagede nyhedsudsendelser sendt på DR's P4 Sjælland den 13. januar 2012, kl. 7:30 og kl. 8:30 samt den 1. februar kl. 2012, kl. 8:30. Derudover har DR vedlagt en udskrift af tekst tv-siden 159 af 1. februar 2012.

Nyhedsudsendelse sendt den 13. januar 2012, kl. 7:30
Udsendelsen varer i alt 5 minutter.

I det påklagede indslag om Region Sjællands ambulancetjeneste siger speakeren:

"Region Sjælland svigter sit ansvar, når man efter et år uden lægebiler ikke leverer den lovede evaluering af forsøget. *Sådan lyder kritikken fra formanden fra Lægeforeningen Mads Koch Hansen. Han mener, at Region Sjælland svigter aftalen med Sundhedsstyrelsen om at overvåge, hvorvidt Regionens godt 800.000 borgere kan være trygge ved*, *som den eneste*

region, at have erstattet lægerne med specialuddannede falckreddere, de såkaldte paramedicinere.

..."

Herefter følger en udtalelse fra formanden for Lægeforeningen Mads Koch Hansen i sagen.

Betegnelsen "specialuddannede falckreddere" nævnes således én gang i indslagets begyndelse, og i den resterende udsendelse anvendes derudover én gang udtrykket "paramediciner" for det omtalte ambulancepersonale.

Nyhedsudsendelse sendt den 13. januar 2012, kl. 8:30
Udsendelsen varer i alt 4:01 minutter.

I det påklagede indslag om Region Sjællands ambulancetjeneste siger speakeren:

"Der er ikke noget at komme efter. Region Sjælland afviser den hårde kritik fra Lægeforeningen om, at Regionen svigter både egne 800.000 borgere og resten af landet ved endnu ikke at have evalueret forsøget med lægeløse ambulancer udelukkende bemandet med specialuddannede falckreddere".

..."

Begrebet "specialuddannede falckreddere" nævnes én gang i indslagets begyndelse.

I den resterende del af indslaget, hvori der refereres for udtalelser fra viceregionsformand Jens Stenbæck i sagen, anvendes udtrykket "paramedicinere".

Nyhedsudsendelse sendt den 1. februar, kl. 8:30
Udsendelsen varer i alt 3:57 minutter.

I det påklagede indslag om Region Sjællands ambulancetjeneste siger speakeren:

"På ti måneder har fem mennesker i Region Sjælland mistet livet efter at lægerne blev smidt ud af akutbilerne. De specialuddannede falckreddere kan simpelthen ikke løfte opgaven med at redde livet lige så godt som lægerne. Så skarpt trækker anonyme læger situationen op i det kommende nummer af Ugeskrift for Læger. Lægerne nævner 17 alvorlige tilfælde af,

hvor falckreddernes evner ikke slår til, og det får omgående Regionens formand, Steen Bach Nielsen, til at gå til Sundhedsstyrelsen:

…"

Betegnelsen "specialuddannede falckredder" nævnes således én gang i indslagets begyndelse, og én gang anvendes ordet "falckredder" alene.

I den resterende del af indslaget, hvori der bl.a. refereres for en henvendelse fra Region Sjælland til Sundhedsstyrelsen i sagen, anvendes udtrykket "paramedicinere".

Tekst-tv side 159
Tekst-tv side 159 fra 1. februar 2012 har følgende indhold:

"Region Sjælland svigter sit ansvar, når man efter et år uden lægebiler ikke leverer den lovede evaluering af forsøget. Sådan lyder kritikken fra formanden for Lægeforeningen, Mads Koch Hansen, der mener, at Region Sjælland svigter aftalen med Sundhedsstyrelsen om at overvåge, hvorvidt borgerne kan være trygge ved som den eneste region at have erstattet lægerne med specialuddannede falckreddere, de såkaldte paramedicinere. At det ikke sker, er hverken etisk eller moralsk forsvarligt, og derfor vil Lægeforeningen opfordre Sundhedsstyrelsen til at fastholde regionen på, at den skal evaluere ordningen."

Høring

DR
DR har i høringssvar af 5. marts 2012 anført følgende:

"…

Radio- og tv-nævnet har anmodet DR om en udtalelse til i alt tre klager fra Douglas Racher, som klageren sendte den 13. januar samt den 1. februar 2012 til Radio- og tv-nævnet.

Klageren er af den opfattelse, at der skjult reklameres for Falck i nyhedsudsendelserne på DRs P4 Sjælland, sendt
den 13. januar 2012 kl. 7:30,
den 13. januar 2012, kl. 8:30,
den 1. februar 2012, kl. 8:30, samt
en kort nyhedsartikel publiceret på DRs tekst tv side 159 den 1. februar 2012.

I det følgende behandles klagerne samlet.

Nyhedsudsendelserne samt den korte nyhedstekst på tekst-tv side 159 omhandler Lægeforeningens kritik af den manglende evaluering af et forsøg, hvor læger som ambulanceredskab i akutbiler og en del ambulancer blev erstattet af specialuddannede paramedicinere.
Klageren er af den opfattelse, at anvendelse af udtrykket "falckredder" i nyhedsudsendelserne samt tekst-tv siden udgør skjult reklame for Falck.

Nyhedsudsendelsen af 13. januar 2012, kl. 7:30 har en varighed af i alt 5:00 min. Begrebet "falckredder" nævnes én gang:

"Region Sjælland svigter sit ansvar, når man efter et år uden lægebiler ikke leverer den lovede evaluering af forsøget. Sådan lyder kritikken fra formanden fra Lægeforeningen Mads Koch Hansen. Han mener, at Region Sjælland svigter aftalen med Sundhedsstyrelsen om at overvåge, hvorvidt Regionens godt 800.000 borgere kan være trygge ved, som den eneste region, at have erstattet lægerne med specialuddannede falckreddere, de såkaldte paramedicinere.

(…)

Nyhedsudsendelsen af samme dag, kl. 8:30 har en varighed af i alt 3:57 min.
Begrebet "falckreddere" nævnes to gange:
"På ti måneder har fem mennesker i Region Sjælland mistet livet efter at lægerne blev smidt ud af akutbilerne.

(…)

Udsendelsen af 1. februar, kl. 8:30 har en varighed af i alt 4:01 min. Begrebet "falckreddere" nævnes én gang:

"Der er ikke noget at komme efter. Region Sjælland afviser den hårde kritik fra Lægeforeningen om, at Regionen svigter både egne 800.000 borgere og resten af landet ved endnu ikke at have evalueret forsøget med lægeløse ambulancer udelukkende bemandet med specialuddannede falckreddere".

(...)

Tekst-tv side 159 fra 1. februar 2012 svarer til det ovenfor angivne indhold af nyhedsudsendelsen af 13. januar 2012, kl. 7:30:

"Region Sjælland svigter sit ansvar, når man efter et år uden lægebiler ikke leverer den lovede evaluering af forsøget. Sådan lyder kritikken fra formanden for Lægeforeningen, Mads Koch Hansen, der mener, at Region Sjælland svigter aftalen med Sundhedsstyrelsen om at overvåge, hvorvidt borgerne kan være trygge ved som den eneste region at have erstattet lægerne med specialuddannede falckreddere, de såkaldte paramedicinere. At det ikke sker, er hverken etisk eller moralsk forsvarligt, og derfor vil Lægeforeningen opfordre Sundhedsstyrelsen til at fastholde regionen på, at den skal evaluere ordningen."

Som det fremgår af ovenstående, bliver begrebet "specialuddannede falckreddere" i udsendelserne samt på tekst-tv siden, brugt som indledende forklaring på, hvad begrebet "paramediciner" betyder, dvs. at en paramediciner, i forhold til almindelige ambulanceberedskab, har undergået en specialuddannelse, hvilken berettiger den pågældende person at foretage visse behandlinger, som tidligere kun var forbeholdt læger.

I udsendelserne samt på tekst-tv bruges begrebet "falckreddere" som synonym for "ambulanceredder". Det er DRs opfattelse, at begrebet "falckredder" i daglig tale er det mest udbredte og almindelige samlebegreb for "ambulanceredder". Der henvises i denne sammenhæng til vedlagte kopi af Politikens Nudansk Ordbog, samt udskrift af www.ordnet.dk , som angiver "Falckredder", som en forklaring på, hvad begrebet "redder" omfatter. Denne udvikling af begrebet skyldes også det store geografiske indsatsområde for Falck i samtlige danske regioner. Det er f.eks. i hele af DR P4 Sjællands dækningsområde – der udgør de gamle Vestsjællands og Storstrøms amter - at ambulanceberedskabet udelukkende bliver varetaget af Falck.

Det skal dog nævnes, at – hvis man inddrager den strukturelle størrelse og politisk besluttende myndighed "Region Sjælland", hvor det gamle Roskilde Amt hører til – så bliver ambulanceberedskabet og dermed paramedicineropgaverne i et vist omfang også varetaget af Roskilde Brandvæsen. Betegnelsen "falckredder" er dermed en fælles betegnelse for hele ambulanceberedskabet (inkl. paramediciner) i et bestemt geografisk område, som udgør størstedelen, men dog ikke hele Region Sjælland.
P4 Sjælland har anført, at man fremover vil bruge betegnelserne "falckreddere" og "ambulancereddere" mere præcist, alt afhængig af hvilket geografisk indsatsområde der refereres til i de pågældende udsendelser.

Selv om betegnelsen "falckreddere" måske ikke er blevet brugt med den fornødne detaljeringsgrad, har DR dog hverken i de gennemlyttede udsendelser eller i udskriften af tekst tv side 159 fundet eksempler på, at Falck

er blevet uberettiget fremhævet på en måde, der kan kvalificeres som skjult reklame.

(…)

I de påklagede udsendelser samt på tekst-tv siden foreligger efter DRs opfattelse ingen uberettiget fremhævelse af Falck. Som tidligere anført, bliver begrebet "Falckreddere" udelukkende brugt som synonym for "ambulancereddere" og som indledende forklaring på, hvad begrebet "paramediciner" dækker over.

Selv om begrebet måske ikke bliver brugt ganske præcist, bliver det efter DRs opfattelse kun brugt på en helt neutral måde. Falck bliver hverken anprist eller omtalt i rosende vendinger – snarer tværtimod.

Bortset fra udsendelsen af 13. januar 2012, kl. 8:30 bliver begrebet "Falckreddere" alene nævnt en enkelt gang i de ellers minutlange udsendelser. Begrebet bliver ligeledes brugt i en redaktionel begrundet kontekst, idet Lægeforeningens kritik af paramedicinernes indsats til en stor grad retter sig mod de mange Falckreddere, som ved siden af paramedicinerne fra Roskilde Brandvæsen gør tjeneste som paramedicinere i Region Sjælland.

For god ordens skyld skal det nævnes, at der ikke foreligger økonomiske aftaler mellem DR og Falck.

På baggrund af ovenstående er det DRs opfattelse, at der ikke sker en uberettiget fremhævelse af Falck i de omtalte udsendelser samt tekst-tv siden, og at disse dermed ikke indeholder skjult reklame i strid med reklamebekendtgørelsens § 3, stk. 1.

…"

Dansk Sprognævn

Til behandling af nærværende sag har Nævnet anmodet Dansk Sprognævn om at vurdere, hvorvidt betegnelsen "falckredder" i almindelighed opfattes som en generisk betegnelse for ambulancereddere.

Seniorforsker ved Dansk Sprognævn, Jørgen Schack, har ved e-mail af oplyst følgende:

" …

Vi kan bekræfte at falckredder bruges hyppigere end ambulanceredder. I den store mediedatabase Infomedia forekommer ordet falckredder således i 605 artikler, mens ambulanceredder bruges i 72 artikler. (Søgningen er

foretaget 14.3.2012. Der er søgt i kilden "landsdækkende dagblade" i perioden "seneste 5 år"). Antagelsen at falckredder er det hyppigst brugte af de to ord, bestyrkes af at falckredder er med som orddannelseseksempel i Nudansk Ordbog og som opslagsord og orddannelseseksempel i Den Danske Ordbog (onlineudgaven). Ordet ambulanceredder optræder ikke i de to ordbøger.

Antagelsen at falckredder også er det almindelige samlebegreb for ambulanceredder, er vanskeligere at dokumentere. Det forhold at kun falckredder er med i ordbøgerne, kunne tyde på at ordet har en vis udbredelse som generisk betegnelse: Varemærker og andre betegnelser som er knyttet til produkter eller tjenesteydelser fra bestemte virksomheder, kommer normalt kun med i ordbøger når de har en generisk brug ved siden af den ikkegeneriske: nescafé, rockwool osv.

Vi kan ikke ud fra det materiale som vi har til rådighed, afgøre om brugen af falckredder i de omtalte radioudsendelser og på tekst-tv er generisk, idet vi ikke ved om de "falckreddere" der omtales, faktisk er uddannet hos Falck eller ej. Vi kan kun konstatere at det ikke er usandsynligt at falckredder har en vis udbredelse som generisk betegnelse (jf. vores redegørelse ovenfor).

…"

Radio- og tv-nævnets vurdering

Radio- og tv-nævnet har i henhold til § 44, nr. 1, i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 988 af 6. oktober 2011, på sit møde den 2. maj 2012 behandlet sagen og skal udtale:

Douglas Racher har ved e-mails af 13. januar og 1. februar 2012 klaget til Radio- og tv-nævnet med anbringende om skjult reklame for redningstjenesten Falck i nyhedsudsendelser sendt på DR's P4 Sjælland og på DR's tekst-tv side 159. Klageren anfører, udtrykket "falckreddere" anvendes i en sammenhæng, hvor bemandingen af ambulancer i Region Sjælland omtales uagtet, at dele af Region Sjælland dækkes af andre redningstjenester end Falck.

Reklamer skal klart kunne identificeres som sådanne, således at de i indhold og præsentation adskiller sig fra ordinære programmer, jf. radio- og fjernsynslovens § 72 og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 338 af 16. april 2011 om reklamer og sponsorering m.v. i radio, fjernsyn og on-demand audiovisuelle medietjenester samt indgåelse af partnerskaber.

Reklamer i radio kan placeres overalt i sendefladen, jf. § 74 i radio- og fjernsynsloven og § 5 i reklamebekendtgørelsen. Ved placeringen af reklamer i tekst-tv skal der foretages en tydelig billedmæssig angivelse, jf. reklamebekendtgørelsens § 3, stk. 4.

Reklamer må imidlertid ikke indgå i DR's programvirksomhed, jf. § 2 i reklamebekendtgørelsen.

Tv-reklamer, der udsendes i strid med reglerne, udgør såkaldt skjult reklame.

Skjult reklame defineres i artikel 1, litra j) i direktiv 2010/13/EU som følgende:

"præsentation i ord eller billeder af varer eller tjenesteydelser, en vareproducents eller tjenesteyders navn, varemærke eller virksomhed i programmer, når præsentationen fra medietjenesteudbyderens side er ment som reklame og vil kunne vildlede offentligheden med hensyn til sin art. En sådan præsentation anses navnlig for at være tilsigtet, når den foretages mod betaling eller anden modydelse"

For at udgøre skjult reklame skal fremhævelsen altså opfylde tre kumulative betingelser: Fremhævelsen skal være tilsigtet fra medietjenesteudbyderens side, den skal være ment som en reklame, og den vil kunne vildlede offentligheden med hensyn til sin art.

Da skjult reklame er tilsigtet, kan det i praksis være ret vanskeligt at skelne mellem skjult reklame og lovlige henvisninger til varer m.v.

Kommissionen har derfor i sin fortolkningsmeddelelse 2004/C 102/02 om visse aspekter ved bestemmelserne i direktivet om "fjernsyn uden grænser"[1] i forbindelse med tv-reklamer bestemt, at det er berettiget at anvende kriteriet "uberettiget fremhævelse" af en vare eller tjenesteydelse eller en virksomheds varemærke eller navn. Det urimelige kan bl.a. ligge i, at mærket eller den pågældende vare eller tjenesteydelse optræder gentagne gange eller fremhæves på en særlig måde. I den forbindelse skal der tages hensyn til det redaktionelle indhold i de udsendelser, disse elementer indsættes i. Hvis en vare f.eks. fremhæves uden berettigelse i forhold til udsendelsens redaktionelle indhold eller på grund af en påvirkning, som det redaktionelle indhold er blevet udsat for i kommercielt øjemed, kan dette indikere, at der foreligger skjult reklame.

[1] Direktiv 89/552/EØF, som senere ændret ved direktiv 2010/13/EU om audiovisuelle medietjenester

Direktivets definition af skjult reklame finder efter sin ordlyd udelukkende anvendelse på tv. Kommissionens fortolkningsmeddelelse, herunder indførelsen af begrebet "uberettiget fremhævelse", finder ligeledes efter sin ordlyd kun anvendelse på tv. Det er imidlertid Radio- og tv-nævnets faste praksis, at de samme betragtninger er relevante for vurderingen af eventuel skjult reklame i radio. Der er endvidere nævnets opfattelse, at dette også gælder for så vidt angår tekst-tv.

I to af de tre påklagede radioudsendelser og på tekst-tv side 159 anvendes udtrykket "specialuddannede falckreddere" én gang, og i én af radioudsendelserne nævnes tillige betegnelsen "falckreddere" i et enkelt tilfælde.

Spørgsmålet er således, om der i de påklagede nyhedsudsendelser på DR's P4 Sjælland og på tekst-tv side 159 sker en fremhævelse af redningstjenesten Falck, som går ud over, hvad der kan anses for at være berettiget i forhold til programmernes/tekst tv-sidens redaktionelle indhold og dermed har karakter af skjult reklame i strid med reglerne herom.

I det følgende skal det derfor vurderes, hvorvidt betegnelsen "falckredder" er så indarbejdet i det danske sprogbrug, at det kan anses for at være en fællesbetegnelse for redningspersonale af den pågældende type.

Det fremgår af Dansk Sprognævns udtalelse i sagen, at "falckredder" anvendes betydeligt hyppigere end udtrykket "ambulanceredder". Sprognævnet henviser endvidere til, at antagelsen om, at "falckredder" er det hyppigst anvendte af de to ord, bestyrkes af, at "falckredder" er med som orddannelseseksempel i Nudansk Ordbog og som opslagsord og orddannelseseksempel i Den Danske Ordbog (onlineudgaven). Ordet "ambulanceredder" optræder derimod ikke i de to ordbøger.

Sprognævnet udtaler videre, at det er vanskeligt at dokumentere, hvorvidt "falckredder" tillige er det almindelige samlebegreb for ambulanceredder. Sprognævnet henviser imidlertid til, at det forhold, at kun "falckredder" er med i ordbøgerne, kunne tyde på, at ordet har en vis udbredelse som generisk betegnelse, idet varemærker og andre betegnelser som er knyttet til produkter eller tjenesteydelser fra bestemte virksomheder, normalt kun optages i ordbøger, når de har en generisk brug ved siden af den ikkegeneriske som fx Nescafé, Rockwool m.v.

Samlet set er det Sprognævnets vurdering, at det ikke er usandsynligt, at begrebet "falckredder" har en vis udbredelse som generisk betegnelse.

DR har endvidere oplyst, at der ved de påklagede referencer til "falckredderе" er tale om brug af betegnelsen "specialuddannede falckreddere" som en forklaring for begrebet "paramediciner", og at DR således har anvendt betegnelsen som en samlebetegnelse for begrebet "ambulanceredder". Yderligere har DR oplyst, at der ikke foreligger økonomiske aftaler mellem Falck og DR.

I det påklagede indslag anvendes således også betegnelsen "paramedicinere", idet der er tale om en forklaring til seeren, der lyder: *"specialuddannede falckreddere, de såkaldte paramedicinere".* I alle tre radioudsendelser anvendes endvidere tillige betegnelsen "paramedicinere" alene. Herved reduceres fremhævelsen af ordet "falckredder", idet det tydeliggøres, at der menes paramedicinere generelt.

Endelig forekommer der ikke omtale af Falck udover den nævnte betegnelse én, henholdsvis to gange, og indslagene indeholder hverken rosende omtale eller anden eksponering af Falck.

Eftersom det ifølge Sprognævnet ikke er usandsynligt, at begrebet "falckredder" har en vis udbredelse som generisk betegnelse, er det tvivlsomt, hvorvidt der ved anvendelsen af udtrykket overhovedet kan være tale om en fremhævelse af Falck. Herefter, og ud fra en konkret vurdering af den form, hvori udtrykket indgår i indslaget, finder Radio- og tv-nævnet, at der ikke er tale om en uberettiget fremhævelse af Falck.

Nævnet finder således ikke, at nyhedsudsendelserne sendt på DR's P4 Sjælland og DR's tekst tv-side 159 indeholder skjult reklame for Falck i strid med radio- og fjernsynslovens § 72 og reklamebekendtgørelsens § 3, stk. 1.

Nævnet har noteret sig, at det er P4 Sjællands hensigt at anvende betegnelserne "falckreddere" og "ambulancereddere" fremover mere præcist, alt afhængig af den konkrete redaktionelle sammenhæng.

På baggrund af ovenstående har Radio- og tv-nævnet truffet følgende

AFGØRELSE:

Nyhedsudsendelserne sendt den 13. februar 2012 kl. 7:30 og kl. 8:30 og den 1. februar 2012 kl. 8:30 på DR's P4 Sjælland samt DR's tekst tv-side 159 indeholder ikke skjult reklame for Falck i strid med § 72, i lov om radio og fjernsynsvirksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 988 af 6. oktober 2011, samt og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 338 af 16. april 2011 om reklamer

og sponsorering m.v. i radio, fjernsyn og on-demand audiovisuelle medietjenester samt indgåelse af partnerskaber.

Christian Scherfig
formand

/Ulrike Clade Christensen
nævnssekretær

Kopi til:
Klager, Douglas Racher